

Nr 26.

Ankom till riksdagens kansli den 9 maj 1930 kl. 12 m.

Bevillningsutskottets memorial, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande nr 20 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utövändet av statens tobaksmonopol jämte i ämnet väckta motioner.

I betänkande nr 20 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 195, angående utövändet av statens tobaksmonopol jämte i ämnet väckta motioner hemställde bevillningsutskottet,

A) att riksdagen måtte med förklarande att Kungl. Maj:ts nämnda proposition icke kunnat, såvitt angår med propositionen framlagda förslag till avtal, av riksdagen i oförändrat skick bifallas,

1) bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar med Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet träffa avtal angående utövändet av statens tobaksmonopol i huvudsaklig överensstämmelse med ett i betänkandet infört, såsom *utskottets förslag* betecknat förslag;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar med blivande preferensaktieägare i Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet träffa avtal angående preferensaktiekapitalet i bolaget i huvudsaklig överensstämmelse med ett i betänkandet infört, såsom *utskottets förslag* betecknat förslag;

3) medgiva, att Kungl. Maj:t må för staten utfästa garanti för ett lån ur pensionsförsäkringsfonden åt Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet å högst sexton miljoner kronor till kapital och ränta, beräknad efter fem procent;

4) besluta, att fullmäktige i riksgäldskontoret skola i fall av behov tillhålla medel för såväl infriande av nämnda garantiförbindelse som ock inlösen helt eller delvis av preferensaktiekapitalet i bolaget;

B) att de i anledning av propositionen väckta motionerna I: 312 samt II: 486, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 505 och 507, i den mån de ej kunde anses besvarade genom vad utskottet under A) hemställt samt i betänkandet anförts, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Enligt vad utskottet tillhandakomna protokollsutdrag utvisa, hava kamrarna vid behandlingen av utskottets förenämnda betänkande stannat i olika beslut beträffande nedan intagna delar av förslagen till avtal ävensom av ett till avtalet angående utövandet av statens tobaksmonopol anknutet förslag till ändringar i bolagsordningen för Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet.

Första kammaren:

Andra kammaren:

(= utskottets förslag i betänkande nr 20.)

Förslag

till

avtal angående utövandet av statens tobaksmonopol.

§ 11.

1. Bolaget åtager sig att med belopp, som fastställas av Kungl. Maj:t, gälda ersättningar till de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna, *styrelsesuppleanterna och revisorerna samt till de av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret utsedda revisorerna.*

§ 11.

1. Bolaget åtager sig att med belopp, som fastställas av Kungl. Maj:t, gälda ersättningar till de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna och *styrelsesuppleanterna, till jourhavande revisorn samt till de av valmännen för val av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret utsedda revisorerna.*

§ 15.

2. Skulle den till utdelning tillgängliga årsvinsten ej förslå till *sex* procent utdelning å bolagets preferensaktiekapital, skall staten vara förpliktad att av de enligt § 5 influtna skattemedel tillgodoföra bolaget så stort belopp, som erfordras för att utdelning å preferensaktierna av *sex* procent må kunna ske.

2. Skulle den till utdelning tillgängliga årsvinsten ej förslå till *fem* procent utdelning å bolagets preferensaktiekapital, skall staten vara förpliktad att av de enligt § 5 influtna skattemedel tillgodoföra bolaget så stort belopp, som erfordras för att utdelning å preferensaktierna av *fem* procent må kunna ske.

Första kammaren:

Andra kammaren:

(= utskottets förslag i betänkande nr 20.)

Bilaga

(anknuten till § 2 i förslaget till avtal angående utövandet av statens tobaksmonopol.)

Förslag

till

ändringar i bolagsordningen för Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet.

§ 6.

Aktiebrev — — — tillstånd.

Preferensaktiekapitalet skall utgöra högst 17,000,000 kronor.

Alla — — — staten.

Bolagets aktier skola medföra rätt till årlig vinstutdelning med högst *sex* procent å aktiebeloppet och skall företrädesrätt tillkomma preferensaktierna framför stamaktierna till vinstutdelning med ett belopp, motsvarande *sex* procent å preferensaktiebeloppet.

Upplöses bolaget, skola ägarna av preferensaktier hava företrädesrätt framför stamaktiernas ägare till erhållande ur bolagets tillgångar av akties nominella värde jämte *sex* procent ränta, i den mån sådan ej genom utdelning guldits.

Bolagets aktier skola medföra rätt till årlig vinstutdelning med högst *fem* procent å aktiebeloppet och skall företrädesrätt tillkomma preferensaktierna framför stamaktierna till vinstutdelning med ett belopp, motsvarande *fem* procent å preferensaktiebeloppet.

Upplöses bolaget, skola ägarna av preferensaktier hava företrädesrätt framför stamaktiernas ägare till erhållande ur bolagets tillgångar av akties nominella värde jämte *fem* procent ränta, i den mån sådan ej genom utdelning guldits.

§ 9.

2. Å ordinarie bolagsstämma utses årligen en revisor och en suppleant för tiden till och med nästa ordinarie bolagsstämma.

Kungl. Maj:t äger utse *två* revisorer och *två* suppleanter för tiden från en ordinarie bolagsstämma till och med den ordinarie bolagsstämman två år därefter. Av dessa revisorer förordnar Kungl. Maj:t den ene att vara revisionens ordförande och den andre att vara jourhavande revisor; och må till jourhavande revisor endast förordnas av handelskammare eller i annan, av Kungl. Maj:t godkänd ordning auktoriserad revisor.

Kungl. Maj:t äger utse *en* revisor och *en* suppleant för tiden från en ordinarie bolagsstämma till och med den ordinarie bolagsstämman två år därefter. Av Kungl. Maj:t förordnad revisor skall vara jourhavande revisor; och må härtill endast förordnas av handelskammare auktoriserad revisor eller person, som äger med sådan revisor jämförliga kvalifikationer.

Första kammaren:

Fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret äga årligen var för sig utse en revisor och en suppleant för tiden från den ordinarie bolagsstämman under löpande kalenderår till och med nästa ordinarie bolagsstämma. Begagnas icke denna befogenhet, äger i stället Kungl. Maj:t meddela erforderliga förordnanden.

3. Revisionen sammanträder på kallelse av ordföranden minst en gång varje kalenderkvartal och eljest, då ordföranden eller minst två revisorer anse det erforderligt.

§ 10.

Ersättningar till de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna, styrelsesuppleanterna och revisorerna samt de av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret utsedda revisorerna bestämmas av Kungl. Maj:t.

Andra kammaren:

(= utskottets förslag i betänkande nr 20.)

Av riksdagen utsedda valmän för val av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret äga årligen välja tre revisorer och tre suppleanter för tiden från den ordinarie bolagsstämman under löpande kalenderår till och med nästa ordinarie bolagsstämma.

3. Revisionen utser inom sig ordförande och vice ordförande.

Revisionen sammanträder på kallelse första gången av chefen för finansdepartementet och därefter av ordföranden minst en gång varje kalenderkvartal och eljest, då ordföranden eller minst två revisorer anse det erforderligt.

§ 10.

Ersättningar till de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna och styrelsesuppleanterna, jourhavande revisorn samt de av valmännen för val av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret utsedda revisorerna bestämmas av Kungl. Maj:t.

Förslag

till

avtal angående preferensaktiekapitalet i Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet.

§ 2.

Preferensaktieägarna tillförsäkra staten rätt att, när helst Kungl. Maj:t så påfordrar, till parikurs inlösa samtliga preferensaktier eller det antal därav, Kungl. Maj:t

§ 2.

Preferensaktieägarna tillförsäkra staten rätt att, när helst Kungl. Maj:t så påfordrar, till parikurs inlösa samtliga preferensaktier eller det antal därav, Kungl. Maj:t

Första kammaren:

bestämmer, jämte kuponger, som ej förfallit till betalning, med tillägg av sex procent ränta, i den mån sådan ej genom utdelning guldits.

Andra kammaren:

(= utskottets förslag i betänkande nr 20.)

bestämmer, jämte kuponger, som ej förfallit till betalning, med tillägg av fem procent ränta, i den mån sådan ej genom utdelning guldits.

Skiljaktigheten mellan kamrarnas beslut avser sålunda revisionen och utdelningen å aktierna i bolaget.

Beträffande revisionen har skiljaktigheten mellan kamrarnas beslut väsentligen avseende å sättet för revisorernas utseende. Enligt såväl första som andra kammarens beslut skulle sammanlagda antalet revisorer vara fem, därav en skulle utses å bolagsstämman. Av de fyra övriga skulle enligt första kammarens beslut två utses av Kungl. Maj:t, därav den ene skulle vara revisionens ordförande och den andre jourhavande revisor, en utses av fullmäktige i riksbanken och en utses av fullmäktige i riksgäldskontoret. Enligt andra kammarens beslut skulle däremot av ifrågakörande fyra revisorer en revisor, den jourhavande, utses av Kungl. Maj:t samt tre revisorer av valmännen för val av fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret; och skulle enligt andra kammarens beslut revisorerna inom sig utse ordförande och vice ordförande.

I fråga om utdelningen å preferens- och stamaktierna i bolaget har första kammaren ansett, att denna skulle utgöra 6 procent, medan enligt andra kammarens beslut utdelning skulle ske med 5 procent.

Med anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut har utskottet till behandling förehaft frågan om sammanjämkning av besluten.

I fråga om *revisionen* (§ 11 i avtalet angående utövandet av statens tobaksmonopol och §§ 9 och 10 i bolagsordningen) har utskottet ansett sig böra såsom sammanjämkningsförslag hemställa, att kamrarna måtte, med frånträdande av sina förut fattade beslut, biträda sådan anordning av revisionen, att bolagsstämman må äga utse en revisor, Kungl. Maj:t likaledes en revisor (jourhavande revisorn) samt fullmäktige i riksgäldskontoret tre revisorer, valda utom fullmäktiges egen krets. En sammanjämkning i enlighet härmed innebär, att första kammaren frånträder sitt beslut i så måtto, att befogenheten för Kungl. Maj:t att, förutom jourhavande revisorn, utse ytterligare en revisor, vilken skulle vara revisionens ordförande, bortfaller, samt att befogenheten för fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret att var för sig utse en revisor utbytes mot nyss omförmälda befogenhet för fullmäk-

tige i riksgäldskontoret att — utom sin egen krets — utse tre revisorer. Beträffande andra kammaren innebär sammanjämningsförslaget i denna punkt, att kammaren, med frånträdande av sitt beslut såvitt angår befogenheten för valmännen för val av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret att utse tre revisorer, biträder ovan berörda anordning, innebärande befogenhet för fullmäktige i riksgäldskontoret att utse revisorer till samma antal.

I fråga om vad utskottet nu föreslagit beträffande sättet för revisorerernas utseende har utskottet ansett sig böra framhålla följande synpunkter.

I sitt betänkande nr 20 har utskottet givit uttryck åt den uppfattningen, att utskottet funne spörsmålet rörande den lämpligaste formen för organisationen av statens verksamhet å ifrågavarande område förtjänt av uppmärksamhet under den sexårsperiod, den föreslagna upplåtelsen av tobaksmonopolets utövande vore avsedd att äga bestånd. Genom vad nu föreslagits beträffande ordningen för revisorerernas utseende har utskottet icke avsett att föregripa en utredning av denna fråga, utan synes därvid jämväl förevarande spörsmål böra bliva föremål för förnyad omprövning.

Vid revisionen av monopolföretaget, som har att iakttaga det allmännas intressen närmast inom beskattningens område, göra sig givetvis även andra synpunkter gällande än i fråga om revisionen av ett vanligt affärsföretag. Det synes därför angeläget att vid sidan av de revisorer, som främst hava att företräda revisionstekniska och affärsmässiga synpunkter, i allmänna angelägenheter erfarna och kunniga personer beredas tillfälle att utöva granskning av företagens skötsel. Enligt utskottets mening bör valet av sådana revisorer, vilkas antal lämpligen bör bestämmas till tre, anförtros åt riksgäldsfullmäktige, vilka i flera fall hava att utse representanter i företag, inom vilka det allmänna har ekonomiska intressen att bevaka. För att framhäva fullmäktiges ställning såsom ett från själva revisionen fullt fristående valkollegium har utskottet föreslagit, att fullmäktige skola utse revisorer utom sin egen krets.

Beträffande *utdelningen å aktierna i bolaget* (§ 6 i bolagsordningen, § 15 mom. 2 i avtalet angående utövandet av statens tobaksmonopol och § 2 i avtalet angående preferensaktiekapitalet i monopolbolaget) har utskottet ansett sig böra föreslå, att kamrarna, med frånträdande av sina förut fattade beslut, måtte enas därom, att i de föreliggande förslagen utdelningen å såväl preferens- som stamaktierna upptages till $5\frac{1}{2}$ procent.

Utskottet får hemställa,

att riksdagen måtte

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar med Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet träffa avtal angående utövandet av statens tobaksmonopol i huvudsak-

lig överensstämmelse med ett vid utskottets betänkande nr 20 intaget, såsom utskottets förslag betecknat förslag med de ändringar, som framgå av det följande:

Förslag

till

avtal angående utövandet av statens tobaksmonopol.

§ 11.

1. Bolaget åtager sig att med belopp, som fastställas av Kungl. Maj:t, gälda ersättningar till de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna och styrelsesuppleanterna, till jourhavande revisorn samt till de av fullmäktige i riksgäldskontoret utsedda revisorerna.

§ 15.

2. Skulle den till utdelning tillgängliga årsvinsten ej förslå till fem och en halv procent utdelning å bolagets preferensaktiekapital, skall staten vara förpliktad att av de enligt § 5 influtna skattemedel tillgodoföra bolaget så stort belopp, som erfordras för att utdelning å preferensaktierna av fem och en halv procent må kunna ske.

Bilaga.

Förslag

till

**ändringar i bolagsordningen för Aktiebolaget Svenska
Tobaksmonopolet.**

§ 6.

Aktiebrevens — — — tillstånd.

Preferensaktiekapitalet skall utgöra högst 17,000,000 kronor.

Alla — — — staten.

Bolagets aktier skola medföra rätt till årlig vinstutdelning med högst fem och en halv procent å aktiebeloppet och skall företrädesrätt tillkomma preferensaktierna framför stamaktierna till vinstutdelning med ett belopp, motsvarande fem och en halv procent å preferensaktiebeloppet.

Upplöses bolaget, skola ägarna av preferensaktier hava företrädesrätt framför stamaktiernas ägare till erhållande ur bolagets tillgångar av akties nominella värde jämte fem och en halv procent ränta, i den mån sådan ej genom utdelning guldits.

§ 9.

2. Å ordinarie bolagsstämma utses årligen en revisor och en suppleant för tiden till och med nästa ordinarie bolagsstämma.

Kungl. Maj:t äger utse en revisor och en suppleant för tiden från en ordinarie bolagsstämma till och med den ordinarie bolagsstämman två år därefter. Av Kungl. Maj:t förordnad revisor skall vara jourhavande revisor; och må härtill endast förordnas av handelskammare auktoriserad revisor eller person, som äger med sådan revisor jämförliga kvalifikationer.

Fullmäktige i riksgäldskontoret äga årligen utom sig utse tre revisorer och tre suppleanter för tiden från den ordinarie bolagsstämman under löpande kalenderår till och med nästa ordinarie bolagsstämma. Begagnas icke denna befogenhet, äger i stället Kungl. Maj:t meddela erforderliga förordnanden.

3. Revisionen utser inom sig ordförande och vice ordförande.

Revisionen sammanträder på kallelse första gången av chefen för finansdepartementet och därefter av ordföranden minst en gång varje kalenderkvartal och eljest, då ordföranden eller minst två revisorer anse det erforderligt.

§ 10.

Ersättningar till de av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamöterna och styrelsesuppleanterna, jourhavande revisorn samt de av fullmäktige i riksgäldskontoret utsedda revisorerna bestämmas av Kungl. Maj:t.

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar med blivande preferensaktieägare i Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet träffa avtal angående preferensaktiekapitalet i bolaget i huvudsaklig överensstämmelse med ett vid utskottets betänkande nr 20 intaget, såsom utskottets förslag betecknat förslag, dock med följande lydelse av § 2:

§ 2.

Preferensaktieägarna tillförsäkra staten rätt att, när helst Kungl. Maj:t så påfordrar, till parikurs inlösa samtliga preferensaktier eller det antal därav, Kungl. Maj:t bestämmer, jämte kuponger, som ej förfallit till betalning, med tillägg av fem och en halv procent ränta, i den mån sådan ej genom utdelning guldits.

Stockholm den 9 maj 1930.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Johan Nilsson i Kristianstad, Bäck, Bergman, Boman, K. Oscar Ericson i Obergå, Leander, Jönsson i Boa, Bengtsson i Kullen, Björklund, Nilsson i Hörby, Wahlmark, Åström, Forssberg*, Olsson i Gävle, Lithander, Ericson i Boxholm, Andersson i Katrineholm, Heiding och Ander*.

* Icke närvarit vid justeringen av memorialet.

Särskilt yttrande

av herrar *Bergman, Leander* och *Ander*, som anført:

»Vi hade för vår del ansett, att sammanjämknngen i avseende på revisionen bort närmare ansluta sig till principen om riksdagens mera direkta granskningsrätt över de stora beskattningsinstrument, som monopolföretagen utgöra, vid vilkas skötsel de affärsmässiga synpunkterna icke böra få dominera över de sociala. För att emellertid icke äventyra de förbättringar av organisationen som dock vunnits på viktiga punkter, hava vi ej velat motsätta oss sammanjämknngen.»
